

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Basileae, 1551

Dialogus tertius

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-245](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-245)

quam grauius nociturã. Summatim uero in primo honoris gradu, dotes animi si cum temperantia mixte fuerint collocabit, his corporis subijciat bona, bonis corporis simul et animi externa seruire mandabit. Prohibebit quoque nimiam libertatem, uetabit et nimiam seruitutem. Nam nimia quidem seruitus amicitiam, id est et beneuolentiam populi erga principem, et charitatem erga patriam e medio tollit, adeo tollit ut leui de causa uel princeps, uel patria pereat. Libertas uero nimia lasciuiam primo parit: deinde contemptum legum, post hæc frequentes seditones et extremam denique seruitutem. Nemo uero miretur Platonem et hic et sepe alibi ludos, siue potius studia musice magnificere, quasi ad permutandos in utranque partem mores tam publice quam priuatim possint quamplurimum. Nam ea tempestate et familiare omnibus et palam frequentissimum erat huiusmodi studium: quod autem ab omnibus fit atque continue, non minorem ferme in animu uim habet quam aer in corpus. Præterea quæ apud medicos parum cautos habentur leuia, apud Platonem obseruantissimum humani generis medicum haud contemnenda censentur. Descendit post hæc ad superiorum epilogum. In quo epologo posset quispiam clausulam illam, Si uero quicquam et quæ sequuntur, ita forsitan legere. An uero quicquam contulerimus nec ne? Quis redarguet? Cum inter nos omnia dicta fuerint. Sed ista tu uideris.

DIALOGVS TERTIVS DE LE GIBVS VEL DE LEGVM LATIONE.

Initium ciu-
lis discipli-
næ

HÆC quidem ita se habeant. Ciuilis autem disciplinæ initium quod nam fuisse dicemus? An non hinc facillime ipsum quis optimeque inspiciet? CLIN. Vndenam? ATHEN. Vnde ciuitatum quoque incrementum & ad uirtutem & ad uitium licet inspiciere. CLIN. Vnde dicis? ATHEN. Reor equidem à longitudine infinitateque temporis, rerumque in eo mutationibus. CLIN. Quo pacto id ais? ATHEN. Age dic, si habes, ex quo urbes ciuilesque hominum institutiones coeperunt, quanta temporis præcesserit multitudo. CLIN. Nequaquam id facile. ATHEN. Infinitum utique hoc & impossibile cogitatu. CLIN. Sic est omnino. ATHEN. Nonne innumerae in hoc tempore condita sunt ciuitates, totidemque destructae, quæ omni ciuilis uitæ conditione passim usæ sint, factaeque modo maiores è minoribus, modo minores è maioribus: peiores quoque ex melioribus, & contra, ex peioribus meliores? CLIN. Necessarium id quidem est. ATHEN. Huius igitur mutationis causam excogitemus, si possumus. Fortassis enim primam uitæ ciuilis causam mutationemque nobis ostendet. CLIN. Probe loqueris. Quare & te oportet quid hac de re sentias diligenter exponere: & nos at tente auscultare. ATHEN. Num igitur præsci sermones ueritatem aliquam habere uidentur. CLIN. Quinam? ATHEN. Multos uidelicet hominum interitus ex diluuijs morbis alijsque pestibus olim accidisse, ex quibus pauci homines superstites fuerint. CLIN. Valde id cuique uerissimum. ATHEN. Age iam de multis unum hoc exitium quod illuione factum est perspiciamus. CLIN. Quid in hoc cogitare nos iubes? ATHEN. Nempe eos qui cladem tunc euaserunt, montanos quosdam & pastores fuisse, in montium cacuminibus pauca femina ad propagandum genus hominum conseruata. CLIN. Patet. ATHEN. Atqui necesse est eos & artium fuisse expertes, & auaritiæ contentioniisque studia inter ciues ceterasque aduersus alios astutias ignorasse. CLIN. Consentaneum id quidem. ATHEN. Ponamus etiam campestris & maritimas urbes subito illo tempore perisse. CLIN. Ponamus. ATHEN. Instrumenta igitur omnia & quaecumque artium siue ad disciplinam ciuilem, siue ad facultatem aliam pertinentium, extabant inuenta, concidisse illis temporibus asseremus. Quomodo enim o uir optime si hæc in sempiternum ita se ut modo habentia permansissent, nouum quicquam alicui esset inuentum? CLIN. Nempe quia innumerabilis quaedam multitudo annorum ignorabatur ab illis. Mille autem anni uel duo millia intercessere ex quo quicquam dicitur, partim Dædalo, partim Orpheo, partim Palamede inuentum. Sicut quæ ad musicam pertinent, Marsyæ & Olympo: quæ ad lyram, Amphioni attribuntur: aliaque alijs multa, ut ita dicam, heri & nudiustertius adinuenta. ATHEN. Videsne Clinia prætermissum abs te esse amicum, qui uere heri fuit? CLIN. An Epimeniden dicis? ATHEN. Hunc equidem. Longe enim hic nouarum rerum excogitatione omnibus apud uos excelluit, o amice. Quod sanè uerbis olim Hesiodus diuinauit, re autem

autem Epimenides ipse perfecit, ut uos asseritis. CLIN. Asserimus plane. ATHEN. Ex ea utique deuastatione magnam terribilemque humanis in rebus desolationem accidisse tunc arbitramur. Fertiliū agrorum magnitudinem desertam, ceterisque animalibus corruptis uix boum caprarumque genus & illud quidem rarum relictum fuisse, quibus pascēdis tunc homines uitam agebant. CLIN. Cui dubium? ATHEN. Ciuitatis uero & disciplinæ ciuilibus & legum de quibus præsens à nobis sermo habetur, nūquid memoriā quidē ullam, ut ita loquar, fuisse putamus? CLIN. Nullam profus. ATHEN. An non ex illis ita dispositis nobis hæc omnia prouenerūt, ciuitates, disciplinæque ciuiles, artes, leges & uitiorum atque uirtutis non parua copia? CLIN. Quo pacto id ais? ATHEN. Nunquid arbitramur o uir mirifice, eos homines cum multorum quæ inter ciues honesta habent, uel turpia, ignari essent, summos uel in uirtute, uel in uitio extitisse? CLIN. Probe dixisti, & quod uis intelligimus. ATHEN. Tempore igitur progrediente, ac genere hominū multiplicato, ad eum quem nunc uidemus habitum, prouecta omnia sunt. CLIN. Recte admodum. ATHEN. Neque tamen subito ut uerisimile est, sed paulatim longoque in tempore. CLIN. Valde sic decet. ATHEN. In campos enim ex cacuminibus montium recens formido descendere prohibebat. CLIN. Certe. ATH. Nonne & propter paucitatem illis temporibus mutuo inter se aspectu congratulabantur, præsertim cū neque terra, neque mari transitus ad alios facilis fuerit, omnibus ferme ad transitum instrumentis delectis unā cum artibus? Quapropter inuicem conuenire non poterant. Ferrum namque & æs & metalla omnia confusa perierant, ut inueniri & in lucem erui nō possent: unde & lignorum fabri non erant. Nam & si aliquod instrumentū relictum quādoque in montibus superfuerit, cito tamen contritum euanuit: nec alia fieri poterāt, antequam ars metallica hominibus iterum inueniretur. CLIN. Quo enim pacto aliter fieri potuisset? ATHEN. Quot autē generationibus postea id factū esse putamus? CLIN. Profecto multis. ATH. Igitur artes quæcunque ferro utuntur & ære ceterisque huiusmodi omnibus, eodē tempore, imō etiam maiore ignorantia tenebris obsita ignorabant. CLIN. Certū id est. ATH. Quinetiam neque seditio illo tempore, neque bellum erat. CLIN. Qua ratione? ATH. Primo quod propter desolationem ardenti se inuicem beneuolentia complectebantur. Deinde quod cibus bellum non cōcitabat: Pascuorum enim nulla erat inopia, nisi forte quibusdam paucis ab initio. Pascuis autem plurimū illis temporibus uitam agebāt. Lactis item & carniū copia non deerat. Ac uenatio facile alimenta, nec illa quidem mala suppeditabat. uestitus præterea, stramentorum, habitaculorum, uasculorumque tam igneorum quam non igneorum copiam habebant. Artes quippe fingendi atque texendi ferro non indigent, quibus hæc omnia dei nutu consequimur, ut si quando homines in talem calamitatem deciderint, propagare genus humanum possint. Hac de causa non ualde inopes erant, neque inopia compellebantur ad bella. Diuites etiam fieri minime poterant, quum neque aurū, neque argentū haberent. in quocunque uero hominum coetu, nec inopia, neque diuitia sunt, huic iustissimi mores aderunt. Neque enim ibi cōtumelia, neque iniuria locū habet. Aemulatio quoque & inuidia procul abest. His igitur de causis boni erāt, ac maxime propter simplicitatem. Quæcunque enim audiebāt honesta esse uel turpia, propter simplicitatem credentes esse uera, monitis obtemperabant. Nec ullus propter sapiētia opinionem, ut modo fit, de mendacio suspicabatur, sed quæ de dijs & hominibus dicebantur uera putantes, quiete ad hæc uitam suam instituebant. Quamobrē tales erant omnino, quales paulo antenarrauimus. CLIN. Ego quidem & hic tibi in his consentimus. ATH. Diximus porro generationes multas ita uiuentes, tam illis qui ante diluuiū fuerūt quam hodiernis hominibus minorem peritiā habuisse, cum ceterarū artium, tum bellicarū quæ terra uel mari hodie exercentur: ludicrorum quoque & seditionum quæ in ciuitate & uerbis & operibus sedulo contendunt ad iniuriam alijs inferendam. Simpliciores autem fuisse & fortiores, ac simul modestiores, & in omnibus iustiores. Horum uero causam iam diximus. CLIN. Recte loqueris. ATHEN. Dicta igitur ita hæc nobis sint, & quæ sequuntur idcirco exponantur omnia, ut intelligamus cur illis opus legibus fuerit, & quis leges eis condiderit. CLIN. Probe dixisti. ATHEN. An igitur illi nec legum latoribus indigebant, neque dum illis temporibus id fieri cōsueuerat? Literas enim nondum habebant, illius temporis homines, sed consuetudinem & mores maiorum sequentes uiuebant. CLIN. Veri

simile est. Sed ciuiliſ disciplinæ quĩs modus fuit? ATHEN. Hic, CLIN. Quĩs? ATHEN. Omnes mihi uidentur disciplinam uiuendi ciuilem illius temporis imperium appellare, quod etiam nunc multis in locis & apud Græcos, & apud Barbaros triget, quod quĩdem in habitatione Cyclopum extitisse, ita testatur Homerus: Ad consultandum nunquam coeunt publice, nec exercenda iudicia: sed in altis montibus caua antra inhabitant, spre- tisq; publicis priuatim quicq; uxoribus filiisq; dant iura. CLIN. Iucundus hic poeta uobis fuisse uidetur. Atqui & alia nonnulla ipsius uidimus, ualde illa quĩdem urbana, non mul- ta tamen. Nos quippe Cretenses alieno poemate parum utimur. MEG. Nos autem uti- mur. Videturq; nobis poetas huiusmodi superasse, quamuis nõ Laconicã, sed Ionicam uitam potius ubiq; doceat. Bene autem uerbis hic tuis attestari uidetur, quum antiquita- tem hominum per fabulas ad syluestrem uiuendi modum reduxerit. ATHEN. Attesta- tur nimirum. Quapropter testimonio illius inducti credamus gubernatiões huiusmodi aliquando fieri. MEG. Recte. ATHEN. Nõne gubernationes hæ fiunt ex homini- bus ipsis qui per habitationes singulas, singulaq; genera propter egestatem ex uastatio- nibus factam dispersi uiuunt; in quibus semper antiquior dominatur, ex eo quod prin- cipium ex patre matreq; sumperunt: quos quĩdem quasi aues secuti gregem unum con- ficiunt, patris uoluntate pro lege utentes & regno, omnium iustissime gubernati. MEG. Ita prorsus. ATHEN. Postea uero cõmuniter pluresq; cõfluentes maiores ciuitates con- stituunt, atq; ad agriculturas primum in montium radicibus conuersi ex sepibus ambi- tus quasi muros urbium ferarum causa condunt, unam domum amplam communemq; condentes. MEG. Verisimile id quĩdem uidetur. ATHEN. Quid autem hoc? nõne e- tiam uerisimile? MEG. Quidnam? ATHEN. Cum habitationes hæ maiores è minori- bus primisq; sunt factæ, adesse paruorum singulas, quarum unaquæq; adducat senioreni principem propriosq; mores, ex eo quod seorsum uixerint, & idcirco alios ab alijs paren- tibus educatoribusq; mores susceperint, quibus assuefacti sunt singuli ad deos colendos seq; ipsos curandos, modestiores quĩdem à modestis, à fortioribus fortiores, & in cæteris omnibus prout singuli filios aut nepotes erudierunt, quorũ ritus quasi leges proprias ad maiorem habitationem ferunt. MEG. Quid prohibet? ATHEN. Atqui necesse est leges suas cuiq; in primis placere, aliorum uero leges loco secundo. MEG. IL. Ita est. ATHEN. Sed uidemur iam in ipsa quasi legum incunabula & exordium inscĩ ingressi. MEG. Vti- que. ATHEN. Post hæc necesse est, ut qui conueniunt aliquos ex seipsis cõmuniter eli- gant, qui omnium instituta nouerint, & quæ maxime ex his probauerint, ad communes quosdam populi duces quasi reges deferant. Earum uero legum quæ cõprobata fuerint, ipsi latores nominabuntur: constituentesq; optimatum gubernationem ex imperijs, aut regnum aliquod, in hac ciuiliſ disciplinæ mutatione conueniunt. MEG. Ita certe conue- nienti successione continget. ATHEN. Tertiam itaq; disciplinæ ciuiliſ figuram iam di- camus, in qua species omnes & affectus rerum publicarum & ciuitatum reperiuntur. MEG. Quanam ista est? ATHEN. Ea certe est, quam Homerus post secundam tertio factam ita significauit. Dardaniam uero tunc terram ille ædificauit. Nondum enim sacra Ilij mœnia erecta in campis stabant, multarum gentium ciuitas. Sed ad radices montis Idæ fontifluæ habitabant. Profecto carmina hæc & superiora illa de Cyclopibus diuini- tus & secundum naturam ipsam cõscripta sunt. Diuinum enim poetarum genus est: dijs agitur, & sacros concinit hymnos. Vnde uera passim cum musis atq; gratijs tangere so- lent. MEG. Summopere. ATHEN. Præstantẽ igitur fabulam prosequamur. Fortẽ enim aliquid ex ea patebit ex ijs quæ uolumus. An non sic oportet? MEG. Sic prorsus. ATHEN. Conditum igitur ex altioribus locis in magno pulchroq; campo Ilium accepimus, in col- le quodam non alto, quod multi desuper ex Ida fluuij defluebant. MEG. Sic traditum est. ATHEN. An non longo post diluuium tempore id factum putamus? MEG. Quis non ita putarit? ATHEN. Magna igitur eos deuastationis illius cepisse uidetur obliuio, quan- do iuxta multos fluuios, & ab altioribus locis fluentes urbem condiderunt, seq; ipsos col- libus exiguis credidere. Vnde perspicuũ est multis seculis eos post illuuiõis uastitatem fuisse. Alia præterea multæ urbes, iam tunc longius propagato genere hominum cole- bantur. MEG. Quid nĩ? ATHEN. Quæ scilicet & aduersus Iliõn militarunt. Atque per mare forsan, quasi iam omnes eo intrepide uterentur. MEG. Apparet. ATHEN. Decen- nio au-

nio autem Achiui Troiam oppugnantes euerterunt. MEGIL. Plane. ATHEN. In eo igitur decennio quo Troia obsidebatur, multa mala domi obsidētibz Achiuis propter seditiones iuuenum acciderunt, qui nec honeste, nec iuste in sua redeuntes milites receperunt, sed ita ut multi morte, multi exilio afficerentur. Qui rursus expulsi deducti sunt, Dori pro Achiuis mutato nomine appellati, propter Doricum quendam à quo exules Vnde Dori cōgregati & restituti fuerūt. Atq; hæc omnia uos o Lacedæmonij, hinc narratis. MEGIL. Proculdubio. ATHEN. Cum sermo nobis de legibus institutus esset, in disputationem de musica & ebrietate digressi sumus. Nunc tandem quasi diuinitus ad idem nobis oratio reuoluta est, nobisq; quodammodo ansas præbuit. Ad eam enim ciuilem disciplinā delapsa est, quam & Lacedæmone, & in Creta recte quasi fraternis legibus institutā asseritis. Tantū uero ex hac orationis digressionē lucrati sumus, ut dū per disciplinas ciuiles urbiumq; habitations transueheremur, primam & secundam & tertiam ciuitatē per spexerimus, alteram ab altera in tractu quodā lōgissimo temporis, ut nostra fert opinio, dependentes. Nunc uero quarta hæc nobis ciuitas uenit, aut si uultis quartum hoc hominum genus, quod & quandoq; alicubi habitabit, & nunc iam habitat. Ex quibus omnib; si intelligere potuerimus, quid bene uel contrā in habitatione sit institutum, & quænam leges ipsorum conseruant ea quæ cōseruantur, & quæ corrupta corrumpunt, & qualis instituitionum ciuiliū commutatio beatam, o Megille & Clinia, efficit ciuitatem, satis nobis factum putabimus. Hæc omnia inquā, rursus tanquā ab initio nobis tractanda sunt, nisi fortē aliquo pacto quæ dicta sunt, respuamus. MEGIL. Siquis nobis hospes deus polliceretur: si disputationem de latōne legum rursus aggrediamur, neq; pauciora, neq; peiora his quæ dicta sunt, audituros esse: longum ipse hac de causa iter facerē, & breuis mihi hæc dies uideret, quamuis ab æstiuāli solstitio ad hiemalia, dies modo uertatur. ATH. Consideranda igitur ista uidentur. MEGIL. Maxime. ATH. Illa deniq; tempora cogitatione cōplectamur, in quibus Lacedæmon, Argi, Messenēq; & eis coniuncta omnia maioribus uestris Megille subiecta fuerunt. Tunc enim illud ipsis, ut dici solet in fabula, placuit, ut tripartito exercitu diuiso, urbes tres habitarent, Argos, Messenem, Lacedæmonem. MEGIL. Sic factum. ATH. Et Argorum quidem rex Temenus factus est, Messenes uero Cresphontes, Lacedæmonis autē Eurysthenes simul atq; Procles. MEGIL. Sic utiq; ATH. Coniurarunt item omnes eum hostem futurum, qui cuiusquam ipsorum regnum deuastare aggrediretur. MEGIL. Plane. ATH. Dic uero per Iouem, nunquid regnum uel principatus quispiam deponantur, uel depositi quandoq; ab alijs sint, quam à seipsis. An paulo ante cum in hunc sermonem incidere, id ita esse putabamus, nunc autem oblitū omnino sumus. MEGIL. Minime. ATH. Nōne idem magis nunc confirmabimus: ab historia enim rerum gestarum in quam incidimus, ad hoc affirmandū admonemur. Quare non circa uanum aliquid orationem reuoluemus, cum rem gestam ac ueram dicamus. Facta uero hæc sunt. Tria regna, & tres gubernata regno ciuitates legibus communiter de imperando parendoq; positis iurarunt inuicem: reges quidē ne genere ac tempore progrediente uiolentiū regnarent: populi autem si reges iusiurandum conseruarent, ne unquam regno deponerent, immo uero defenderent si quis unquam aggrediretur. Reges quoq; regibus & populis, atq; etiam populi populis & regibus, se ad mutuo propulsandas illatas iniurias iuramento obstrinxerunt. Nōne ita? MEGIL. Ita prorsus. ATHEN. Quod autem in constituenda disciplina ciuili maxime est, id siue reges, siue alij, leges tulerint, tribus illis ciuitatib; adfuit. MEGIL. Quid illud? ATHEN. Ut duæ simul contra unam insurgerent, quæ positas leges transgrediretur. MEGIL. Manifestū id quidem. ATHEN. Illud etiam legis latoribus multi præcipiunt, ut leges huiusmodi ferant, quales multitudo & populus libēter suscipiāt, perinde ac si quis gymnasiū magistris medicis uel præciperet, ut cū uoluptate corpora curent, eisq; iucunde medeātur. MEG. Sic omnino. ATHEN. Pulchre tamen sepenumero habet, si quis parua cum molestia bonam habitudinē & sanitatem corporibus reddat. MEGIL. Quid nī? ATHEN. Hoc præterea ipsis aderat non paruum ad ferendarū legum facilitatem. MEG. Quidnam? ATH. Non erat illarum legum latoribus bonorum æqualitatem efficientibus maxima illa difficultas, quæ convenientibus in unam legem ciuitatibus multis solet accidere, si agrorū quarant possessionem turbare, & nouas tabulas introducere, quoniam uideant nō satis posse

posse absq; his æqualitatem fieri. Nam aduersus eum qui mouere ex his aliquid tētat, da-
 mnes reclamant, ne moueat non mouēda. Agros quippe diuidenti, & nouas tabulas in-
 trodūcenti aperte omnes maledicūt, ut quisq; quod se uertat ignoret. Doris autē hęc diffi-
 cultas turbatioq; non fuit. Nam agros abunde sine cōtrouersia possidebāt, debitaq; ipsis
 æris alieni iam olim conflata & magna non erant. MEG. Vera narras. ATH. Quonam
 igitur optimi uiri ita male constitutio illa & legislatio ipsis abiuit? MEG. Quo id pacto?
 Quid ue culpas? ATH. Quod ex tribus ciuitatum constitutionibus, duæ cito & discipli-
 nam ciuilem & leges perdidērunt, & uestra ciuitas una relicta est. MEG. Haud facile est
 quod interrogas. ATH. Atqui opus est ut id modo considerantes, differentesq; de legi-
 bus senili quodam modestoq; ioco, iter hoc quēadmodum à principio diximus sine mo-
 lestia conficiamus. MEG. Proculdubio faciendum est ut dicis. ATHEN. An igitur pul-
 chriorē de legibus cōsiderationem habere possumus, q̄ de his legibus quę ciuitates hu-
 iusmodi exornarunt? aut etiā ciuitates ullas institutionesq; honestiores ac maiores his
 cogitare? MEG. Non facile quispiam his alias anteponat. ATHEN. Nemo autem ambi-
 get quin illi ita coniuncti non Peloponesum tantum, uerum etiā uniuersam Græciam,
 si Barbarus quispiam iniuriā intentaret, defendere posse crediderint, Troianorū exem-
 plo excitus, qui Assyriorum potētia freti, quæ à Nino traxit originem, bellum contra se-
 ipsos concitarunt. Erat enim adhuc principatus illius non contemnenda potentia. Qua-
 re quemadmodū nunc regem nos magnum formidamus, ita gentium illarū conspiran-
 tium in unum potentiam tunc omnes expauescebant. Magnam uero his inuidiam secū-
 da Troiæ euersio cōstauit. Assyriorum enim principatus particula quędam, Troiē poten-
 tia fuit. Aduersus igitur eam potētiam in tres diuisus ciuitates exercitus à fratribus, Her-
 culis filijs tunc regnantibus optime atq; ornatissime habere uidebatur, & multo melius
 instructus, q̄ ille ipse qui Troiam obsedit. Primū em̄ Heraclidas principes excellēti-
 ores q̄ Pelopidas habere se arbitrabantur: deinde hunc exercitū illi qui Troiam petijt, uir-
 tute præstare. Hos enim uicisse, illos ab istis fuisse superatos, à Doris Achiuos. Nonne sic
 illos cogitasse, eaq; de causa sic se præparasse credimus? MEG. Omnino. ATHEN. Veri-
 simile igitur illos firmam quoq; cōstitutionem hanc suam fore putasse, longumq; tēpus
 duraturam, præsertim quia multa pericula & labores unā subierūt, & à fratribus regibus
 gubernabantur. Necnon multis usi fuerant uatibus, tum alijs, tum Apolline Delphico.
 MEG. Verisimile admodum. ATHEN. Hęc uero quæ maxīma fore existimabātur, bre-
 uiter tunc ut uidetur euanuerunt, præter paruā, ut modo diximus, partem, quæ uestrā habi-
 tat regionem. Hęc nunquā ad hunc usq; diem bello cōtra duas partes suscepto quieuit.
 Nam si facta tunc cōstitutio cōcors mansisset, inuicta profecto bello fuisset. MEG. Quid
 nunc? ATHEN. Quomodo igitur & qua ratione dissoluta est? Nonne consideratione di-
 gnū apparet, quamnam fortuna tantam ac talem constitutionem euertit? MEG. Nun-
 quam profecto aliud considerans quispiā uel leges uel respublicas alias intelligere pote-
 rit, quibus pulchrę magnæq; res seruentur, uel contrā perdantur, si ista neglexerit. ATH.
 Feliciter ergo in hanc tam accommodam considerationē incidisse uidemur. MEG. Sum-
 mopere. ATHEN. Nunquid ergo noster nos error omnes latet, & in præsentia maxime,
 dum putamus singularem quandā perspexisse rem, & quam mirabiles euentus sequen-
 tur, si quis bene illa uti modo debito non ignorabit? Nos autem modo neq; recte forsan
 neq; secundum naturam de hoc ipso sentimus: Et alij omnes in omnibus errant, quibus
 de similiter cogitant. MEG. Quid ais? Et qua de re istud maxime dicis? ATHEN. Ipse
 me, ô bone uir, nunc certe risi. Cum enim illum exercitum de quo modo sermo habitus
 est, considerassem, egregius profecto atq; mirandus mihi uisus est, & præclara quædā fa-
 cinora Græcis designaturus, si quis tunc ipso bene usus fuisset. MEG. An non prudenter
 & tu cuncta dixisti, & nos probe laudauimus? ATHEN. Fortasse. puto tamen omnes
 qui magnum aliquid & ingenti potentia præditū uiderint, statim sic affici: ut opinētur,
 si sciret qui ipsum possidet tanta re talisq; uti, multis præclarisq; inde rebus gestis felicem
 fore. MEG. Nonne & hoc rectum? uel quomodo dicis? ATHEN. Considera iam quor-
 sum respiciēs, qui sic laudat singula recte dicat. Ac primū de quo dicebamus. quo pacto
 si recte sciuisent exercitum ordinare qui tunc præfuerūt, feliciter usi occasione fuissent:
 nonne si tutiorem illo tempore cōstituisent, semper seruassent, ita ut & ipsi liberi essent,
 & alios

& alios quos uellent, subiugarent: Atque omnino & ipsi & eorum posteritatem tam apud Græcos quam apud Barbaros, quicquid cuperent, consequerentur: An non omnia huius gratia cupiebant? MEG. Imò etiā ualde. ATHEN. Quicumque igitur cum diuitias ingentes perspexerit, aut honores generis excellentes, aut aliquid eiusmodi, eadē ipsa dixerit, ad hoc respiciens dicet, quasi per hoc ipsi futura sint omnia quæ desiderat, uel plurima atque potissima. MEG. Ita uidetur. ATHEN. Vna certe omnium hominū cōmunis quædam cupiditas est, quam præsens sermo significauit. MEG. Quanam? ATHEN. Ut secundū animi sui desiderium omnia, uel saltem humana gerantur. MEG. Cui dubium? ATHEN. Quando omnes semper hoc uolumus, & in pueritia & adulta ætate & senio, sedulo id proculdubio habere precamur. MEG. Vtque? ATH. Amicis etiam hæc precamur, quæ ipsi quoque sibi precarētur. MEG. Et hoc? ATH. Amicus autem filius patri, cum puer sit, uiro. MEG. Profecto. ATHEN. Atque eorum quæ puer contingere sibi precatur, multa pater ne accidant, deprecatur. MEG. An id fieri dicis, quando iuuenis est & amens filius qui precatur? ATHEN. Immo etiam quando pater siue senex siue admodum iuuenis, cum nec honestorum neque iustorum quicquā cognoscat sic affectus ut Theseus erga infelicem Hippolytum, impensius imprecatur, filius autem cognoscit, putas ne tunc filium cum patre eadem oraturum? MEG. Intellego quod dicis. Dicere enim mihi uideris, non esse precandum conandumque ut uoluntatem nostram cuncta sequantur, sed ut prudentiam nostram uoluntas. Idque tam ciuitati quam singulis, precibus petendum, studendumque ut mentem habeant. ATH. Idque prorsus inquam. Quinetiam quod ciuili uir legumque lator ad hæc semper respiciens leges ferre debet, & ipse recordatus sum, & uos nunc recordari uolo. Nempe uos in disputationis principio dicebatis, probum legum latorem ad bellum omnia referre debere. Ego autem dicebam, ad unam solummodo uirtutem, cum tamen sint quatuor, id respicere: respiciendumque non ad unam tantum, sed omnes: maxime uero ad primam, quæ & cæterarum omnium dux est. hæc uero prudentia est, & intellectus, & opinio, unā cum amore & cupiditate ista sequente. Eodem iam oratio nostra reuertitur. Et ego qui tunc ea dicebam, eadem nunc etiam dico, siue ioco uultis, siue serio. Assero equidem non esse tutum, uoto uti, & uoto potiri, si mentem non habeas, sed contraria eorum euenire quæ petis, satius esse. Si serio dicta hæc existimare uultis, existimate. Spero enim nunc uobis persuadere quod paulo ante proposuimus: perditiōnis regum, totiusque constitutionis illius dissoluendæ causam non timiditatem fuisse, nec rei militaris ignorantiam seu principum siue subditorum, sed uniuersam reliquam prauitatem, & profertim humanarum rerum maximam ignorantiam. Quod hæc tunc ita contigerint, & nunc sicubi fiant, aut futura quandoque sint, non aliter eueniant, si uultis conabor, ut ratio deinceps ostendet, adinuenire, uobisque tanquā amicis, pro uiribus explanare. CLIN. Verbis te hospes laudare molestum, re autem ualde laudabimus, ultro quæ dicas audiendo, qua in re liberalis uerusque laudator uel maxime perspicuus sit. ATHEN. Optime tu quidem Clinia. Quare quod ais efficiamus. CLIN. Erit ita, si deus uoluerit. Tu modo dic. ATHEN. Censemus ergo, per sequentem disputationis huius uiam deinceps progredientes, maxima tunc ignorantia potentiam illam fuisse perditam, similesque rerum euentus & nunc eadem ex causa proficisci. Quapropter si hoc ita se habet, legislator conari debet prudentiam quoad fieri potest ciuibus dare, ignorantiam quam maxime auferre. CLIN. Manifestum id quidem. ATHEN. Quanam igitur maxima inscitia iure dicetur? Considerate si mihi assentimini. Ego enim hanc censeo. CLIN. Quam? ATHEN. Quando aliquis quod honestum sibi aut bonum uidetur, non amet, sed oderit: quod autem malum atque iniustum, id diligat atque amplectatur: hanc uoluptatis dolorisque dissensionem aduersus eam quæ rationem sequitur opinionem, extremam esse inscitiam assero. quam etiam maximam dico, quia in multitudine animi est. Quod enim in eo doloribus uoluptatibusque mancipatum est, quasi plebs ciuitatis est atque multitudo. Quando igitur scientiæ, uel opinioni, uel rationi quæ natura dominantur, animus aduersatur, hoc ego ignorantiam appello: & ciuitatis quidem, quando principibus legibusque multitudo non pareat: & unius etiam uiri, quando licet bonæ in animo rationes sint, nihilo tamen magis secundum ipsas agitur, sed contra omnia peraguntur. Has equidem ignorantias perniciosissimas esse assero ciuitatis, cuiuslibetque ciuis, non autem opificum ignorantias, si modo quod

Non precandum ut uoluntatem nostram cuncta sequantur, sed ut prudentiam nostram uoluntas

Quæ maxima inscitia ciuium

dico hospites intelligitis. CLIN. Et intelligi mus o amice hæc, & cõcedimus. ATH. Hoc itaq; ratum habeatur, quod ciuibus qui hoc modo ignorant, nihil ad principatum perti-
 nens committendum sit: immo uero ut ignorantes, improbandi, etiã si acutissimi & diser-
 tissimi sint, & quæ ad ornamentum & acumen ingenij spectant, cuncta complexi. Qui
 Prouerbiũ uero cõtrã affecti sunt, sapientes habendi etiã si neq; literas, ut dicitur, nouerint, neq; na-
 tare sciant. Magistratus quoq; istis quasi prudentibus committendi. Quomodo enim o
 amici uel minima prudentiæ species sine consensu consistere poterit? CLIN. Nullo mo-
 do. ATHEN. At uero pulcherrimus maximusq; consensuum omnium, maxima iure sa-
 pientia esse dicitur. Cuius quidem particeps sit necesse est qui secundum rationem uiue-
 re debet. Quisquis autem expers est, & suæ domus euerfor, & ciuitatis nõquam seruator,
 sed contrã omnino ad hæc semper ignarus esse uidebitur. Hæc igitur, ut paulo ante dixi-
 mus, ita se habeant. CLIN. Ita prorsus. ATH. Imperantes uero & parêtes nõne in ciuita-
 tibus esse debent? CLIN. Vtiq;. ATH. Esto, rationes autem pro dignitate imperãdi parē-
 diq;, tam in ciuitatibus seu magnis seu paruis, q̄ priuatim in domibus similiter quales &
 quot sunt? Nõne prima dignitatis recta ratio erit, ut pater ac mater, & simpliciter genito-
 res ubiq; natis imperent? CLIN. Maxime. ATH. Secunda, ut ignobilibus generolis? Ter-
 tia, ut iunioribus seniores? CLIN. Et hoc. ATH. Quarta, ut domini seruis? CLIN. Procul-
 dubio. ATH. Quinta, ut potētiores dominētur, imbecilliores seruiāt? CLIN. Principa-
 tum modo dixisti admodum necessarium. ATH. Imò uero qui plurimus, & secũdum na-
 turam, ut Thebanus Pindarus ait, in omnibus animalibus reperitur. Maxima uero digni-
 tas sexto collocanda est, qua ignorantes quidem sequi iubentur, prudentes autem duce-
 re atq; dominari. Quod ego quidem imperium o sapientissime Pindare, nõ præter natu-
 ram, sed secũdũ naturã legis & sponte susceptum, nõ uolenter fieri affirmarem. CLIN.
 Probe dictum. ATH. Septimũ principatum ad sortem aliquã producamus, eum dei gra-
 tia & felicitate quadam obtingere asserentes: & iustissimũ esse ducamus, ut is quem fors
 delegerit imperet: ille uero quem repulerit, pareat. CLI. Vera narras. ATH. Dicemus er-
 go ioco quodam ad aliquem eorum qui facile ferendarum legum munus aggrediuntur.
 An uides o legum lator, quot circa imperantes dignitates expēdendæ: & quomodo in-
 ter se oppositæ sint? Profecto nunc fontem aliquem seditionum inuenimus, à quo tibi
 est cauendum. Primum nobiscum diligēter considera, quidnam & quomodo præter hæc
 male agentes isti apud Argos Messenamq; reges seipsos simul & Græcorum potētiam
 quæ tunc mira erat, euerterunt. Nõne quia rectissime dictum ab Hesiodo ignorarũt, Di-
 midium nõnunquam plus esse quàm totum? Quando uidelicet totum comprehendere
 noxium est, dimidium uero moderate se habet, tunc sane moderatum immoderato plus
 esse censuit, utpote deteriore melius. CLIN. Rectissime. ATH. Vtrum regibus hoc per-
 niciosum esse prius, q̄ plebi credamus? CLI. Probabile est regum maxime hunc mor-
 bum esse, qui superbe propter delicias uiuunt. ATH. Perspicuum igitur hoc primum re-
 ges eos habuisse, quod plus quàm leges contenderent posse uoluerunt, nec in eo concor-
 diter permanferunt, quod uerbis & iureiurando laudauerant. Verum dissensio, ut uobis
 uidetur, quæ cum maxima ignorantia sit, sapientia tamen apparet, ea omnia propter erro-
 rem & ruditatem acerbam, euertit. CLI. Videtur. ATH. Quid igitur hoc de morbo ti-
 mentem legis latorem oportuit cauisse? An per deos neq; sapientiæ laudem habet nunc
 huius agnitio, neque difficile dicitur? Siquis autem id tunc prauidisset, certe is nobis sa-
 pientior extitisset. MEG. Quid illud dicis? ATH. Licet nunc Megille quod olim à uo-
 bis factum sit animaduertere, atq; inde rem ipsam cognoscere, faciliusq; ita quod tunc fie-
 ri potuit, dicere. MEG. Dic planius. ATH. Ita certe apertissimum fiet. MEG. Quo nam pa-
 cto? ATH. Siquis minoribus potentiam maiorem neglecta mediocritate, nauibus ue-
 la, cibum corporibus, animis principatum committet, omnia peruertentur. Nam su-
 pra modum elata lasciuiunt: & alia quidem in morbos incidunt, alia in iniuriam elatio-
 ris lasciuiæ filiam. Quid itaq; dicimus? Nõne hoc? quod nullum prorsus ingenium hu-
 manum sit, quod si & iuuenile, & nemini subiectum existat, ita ferre potentiam maxi-
 mam possit, ut ne, mente amentia morbo maximo referta, in proximorum etiã amico-
 rum inuidiam incurrat: quod cum accidit, animum statim perdit & omnem eius uim ob-
 scurat. Hoc autem cauere mediocritatis ipsius obseruatione, excellentium legũ latorum
 op us

Septem di-
 gnitates im-
 perandi

Quomodo
 intelligẽdũ,
 Dimidium
 plus esse q̄
 totum

opus. Quod igitur tunc factum, facile modo perspectu est, hoc esse uidetur. *MEG.* Quidnam? *ATHEN.* Deus quispiam ut arbitror uestri curam habuit, qui cum futura præsciret, geminam uobis ex unica regum generationem constituit, atque ita ad mediocritatem magis contraxit. Præterea natura quædam humana uiribus diuinis coniuncta tumētem uestrum perspiciens principatum, moderatas uires eorum qui in iudiciali foro uersantur, superbæ nobilitatis potentia iunxit, uiginti & octo senum sententia, in rebus maximis regum potentia adæquata. Ad hæc tertius seruator affuit, qui luxuriantem adhuc & frenam cōsiderans principatum, Ephorum censura proxime ad potentiam sorte electam conducta quasi frenum ipsi immisit. Hac igitur ratione regnum uestrum, ex quibus decebat compositum, & moderate constitutum, & ipsum quidem seruatum est, & salutis aliorum causa fuit. Quoniam Temeno & Cresphonte cæterisque qui leges eis condiderunt, quicumque fuerint, nec factio quidem ipsa Aristodemi seruata fuisset. Neque enim satis erant ferendarum legum periti. Quoniam si fuissent, nunquam iuuenilem animum accepto principatu unde tyrannis fieri poterat, iureiurando cohibituos existimassent. Nunc autem deus ostendit, qualem oportebat oportetque potissimum cōstitui principatum. Quod quidem à nobis intelligi postquam factum est, ut dixi antea, nihil mirum. Non enim arduum est uidere, si exemplo cōmonearis. At si quis id tunc prospexisset, moderarique principatus & unum ex tribus perficere potuisset, magnificas omnes eorum cogitationes seruasset, nec Persica classis, nec alia ulla unquam cōtemptis nobis ut nulla re dignis, in Græciam nauigasset. *CLIN.* Vera narras. *ATHEN.* Turpiter ergo illis repugnarunt o Clinia, Turpiter autem dico, non quia qui tunc terra marique uicerunt minus quam deceret fortiter pugnando se gesserint: sed turpe illud inquam, quod una de tribus illis ciuitatibus pro Græcia decertauit: duæ autem ita deprauatæ fuerunt, ut altera Lacedæmonem quæ ne succurreret, prohiberet, non paruo ipsi bello illato: altera Argiuorum quamuis prima illis distributionis temporibus in Græcia esset, tamen ad depellendum Barbarum accersita, nec orantes audire uoluit, neque defendit. Multa referre possem quæ ea tempestate in Græcia facta, ut turpia possunt accusari. Neque qui Græciam se defendisse dicunt, uere dicunt. Nisi enim Atheniensium Lacedæmoniorumque commune consilium atque potentia imminentem seruitutem propulisset, ferme iam omnia confusa essent, & Græcum Græcis inuicem, cum Græcis item Barbaris, Græcæque cum Barbaris. Quemadmodum Græca illa quæ nunc Persarum tyrannidi subiecta sunt, sine ordine ullo cōfusa sunt inuicem, ac male etiam dissipata. Hæc habemus o Clinia & Megille, quæ tam priscis uiris ciuilibus legumque latoribus quam iunioribus opponamus, ut causas eorum rimantes, quid præter hæc aliud fuerit agendum inueniamus: quale est quod nunc exposuimus, quod uidelicet non oporteat magnos impermixtosque principatus constituere, illud semper memoria tenentes, quod ciuitatem & liberam semper & prudentem & sibi ipsi amicam esse oportet. Ad quæ respiciendum est illi qui leges laturus est. Ne miremini autem, si sæpe iam alia quædam proposuimus, ad quæ sit legum latori respiciendum, quæ quidem non eadem esse atque hæc appareant. Sed meminisse oportet, quando ad temperantiam, uel prudentiam, uel amicitiam respiciendum dicimus, non aliam atque aliam, sed eam nobis esse intentionem: ac si multis etiam alijs huiusmodi uerbis utemur, ne turbe mini. *CLIN.* Conabimur ita facere, uerba ordine repetentes. Sed nunc expone quod dicurus eras, quando amicitiam, libertatem, prudentiamque spectare legumlatorem debere dicebas. *ATHEN.* Audiatis modo. Duæ gubernationum ciuiliū quasi matres quædam sunt, ex quibus si quis alias dixerit originem ducere, recte utique dicet. Quarum alteram principatum unius, alteram populi, appellare decet. Alterius quoque summum tenere Persarum genus, alterius nos putandum. Cæteræ uero formæ omnes hinc, ut dixi, uariæ componuntur. Neesse est autem harum utrarumque participem fore ciuitatem, si libertas in ea atque amicitia cum prudentia futura sit. Quod quidem oratio præcipere nobis uult, cum dicit, ciuitatem horum expertem bene gubernari nunquam posse. *CLIN.* Quo enim pacto? *ATHEN.* Cum igitur altera Monarchiam, unius scilicet principatum: altera libertatem duntaxat magis quam oportuerit, complexa sit: neutra mediocritatem seruitutis libertatisque seruauit. Vestræ autem, Laconica dico & Cretica, magis. Sed Athenienses ac Persæ, quondam hoc ferè pacto, nunc uero minus, Sed causas quoque dicemus

Oportere ciuitatem & liberam & prudentem & sibi amicam esse

Duæ matres ciuiliū gubernationū

cemus, an non? CLIN. Omnino, si modo quod propositū est, absoluere cupimus. ATH. Audiamus ergo, Persæ quidem quando Cyri tempore seruitutis libertatisq̄ mediocritatem magis habebant, primum ipsi liberi fuerunt, deinde multos alios subiecerunt. Nam cum principes ipsi libertatem subditis impartirent, & rem ad æqualitatem magis reducerent, milites ducibus magis erant amici, paratosq̄ se in periculis exhibebāt. Ac si quis inter eos prudentior erat, consilioq̄ ualebat, cum rex inuidus non esset, sed dicendi facultatem libere omnibus daret, honoraretq̄ consilij compotes, facultatem prudentiæ communem in medium deducebat, Cuncta igitur tunc illis libertate, amicitia, mentisq̄ communione facilia reddidit. CLIN. Videntur hæc ut dicuntur, ita gesta fuisse. ATHEN. Quo pacto igitur Cambisæ tempore regnū id fere cecidit, & rursus Darij tempore restitutū est? Vultis ne ut quasi diuinatione usi dicamus? CLIN. Quid ni uelimus? Confert enim hoc ad illud quod tendimus. ATHEN. Ita igitur de Cyro uaticinor: in cæteris quidem ipsum & duce bonum & ciuilem uitæ amicū fuisse, rectam uero disciplinam nullo pacto attigisse, nec ad rei familiaris administrationem animum unquam applicuisse. CLIN. Cur ita? ATHEN. A iuuenta per totam uitam militia occupatus, mulieribus filios tradidit educandos: quæ ipsos ut felices statim pueros atq̄ beatos nullius indigentes rei sic educabant, ut prohiberent ne quis eis utpote beatissimis aliqua in re aduersaretur, cogētes omnes quicquid ipsi dicerent aut facerent, laudare. Ita ipsos tales quosdam educauerūt. CLIN. Bellā certe educationem narraſſe uideris. ATHEN. Fœmineam nempe, quam induxerūt regiæ mulieres nouis elata diuitijs, desertaq̄ à uiris bello & periculis occupatis. CLIN. Consentaneum id quidem. ATHEN. Pater uero ipsorū, ouium, hominum, multorumq̄ aliorum, quorū ad eos spectabat possessio, greges multos habebat: sed ignorauit quod filij quibus hæc relicturus erat, paternam ipsam Persicamq̄ artem non docebātur, cum Persæ pastores essent in regione aspera geniti, & ipsa ars Persica dura esset, sufficiensq̄ robustos eos pastores efficere, qui & custodias agere & uigilare possent, & militare si res postularet. Permisit autem ut mulieres & eunuchi Medorum ritu filios eius nutrent: quorum educatio ab ea quæ uulgo existimatur felicitas, corrupta est. Vnde tales euaserunt, quales fieri conueniebat eos, qui in summa rerum licentia nutriti fuissent. Cum igitur mortuo Cyro, rerum potiti sunt, utpote qui resoluti delicijs nutriti essent, primum alter æqualitatem non ferens, alterum interfecit: deinde ipse ignorātia ebrietateq̄ furens principatū perdidit, Medi enim ac quidam Eunuchus tunc dictus ipsum quasi amentem cōtempserunt. CLIN. Sic fertur, atq̄ sic fermè cōtigisse uidetur. ATHEN. Atqui & hoc fertur, per Darium septemq̄ illos uiros principatum in Persas iterum rediisse. CLIN. Plane. ATH. Inspiciamus igitur rationem sequentes. Darius nec regis erat filius, nec in delicijs enutritus. Is cum ad principatū peruenisset, septimusq̄ ipsum accepisset, septē in partes ipsum partitus est, quorum hodie adhuc parua quædam somnia restant, censuitq̄ uiuendum esse sub legibus ad communem quandam conferentibus æqualitatem: atq̄ id ita sanxit, distributionemq̄ illam quam Cyrus Persis pollicitus fuerat, lege complexus est, amicitiam communitatemq̄ Persis omnibus præbens, ac Persarum populum pecunijs & muneribus attrahens. Ita dilectus à militibus, non pauciores quam Cyrus reliquerat, regiones ipse subiugauit. Post Darium Xerxes, qui regis est delicijs quidem educatus. Sed te nunc iure appello Dari, qui Cyri malo commonitus non fuisti, sed in eisdem Xerxem moribus educaſti, in quibus Cambisem Cyrus nutriuerat. Ipse igitur utpote eodem pacto educatus, similia quoque perpessus est. Ex illo tempore nullus unquam fermè Persarum rex magnus nisi nomine fuit. Neque fortunam fuisse causam arbitror, sed uitam malam, quam filij ualde diuitem tyrannorum que plurimum uiuunt. Nunquam enim puer & uir & senex ex huiusmodi uita uirtute præstans euadere poterit. Quæ quidem & legumlatori considerata, & nobis in præsentia animaduertenda censemus. Atqui & uobis par est ô Lacedæmonij id tribuere, quod nec paupertati, nec diuitijs, nec regno, nec priuatis, excellentem magistratum ullum committitis, quem iam à principio uox dei alicuius committi non iusserit. Neque oportet enim in ciuitate excellentes cuiquam conferre honores, quia diuitijs præstet, aut quia uelox, aut formosus, aut robustus sit, si uirtute careat. Sed neq̄ si uirtutem etiam aliam habeat quandam, temperantiam uero non habeat. M E G. Quo pacto id hospes ais? ATHEN. Nonne fortitudo una quædam

dam pars uirtutis est: MEG. Est. A T H E N. Tu ipse igitur cum audieris, iudicato. Velles ne uicinum aut domesticum quempiam habere, fortem quidem maxime, minime uero temperatum, quin etiam impudicum: MEG. Dii meliora. A T H. An uero artium quidem multarum peritum, & in his sapientem, sed iniustum: MEG. Nullo modo. A T H E N. At uero iustitia sine temperantia originem habere nullam potest. MEG. Quomodo enim aliter: A T H. Sed neque etiam ille, qui modo sapiens a nobis dictus est, quod uoluptates atque dolores recte rationi concordes & obsequentes habeat. MEG. Non certe. A T H E N. Id praeterea consideremus, ut quomodo inter ciues honores recte, uel non recte distribuamus, inspiciamus. Quidnam: A T H E N. Temperantia si ab omni alterius uirtutis genere in alicuius animo destituta sit, honoranda ne iure est, an contra: MEG. Non habeo quid respondeam. A T H. Modeste, satisque responsum est. Alterutro enim illorum concessio, incōcinne, ut arbitror, respondisses. MEG. Bene igitur factum est. A T H. Esto. Nempe accessio ipsa & honores & opprobria non responsum, sed silentio potius irrationabili digna erunt. MEG. Temperantiam dicere mihi uideris. A T H E N. Hanc ipsam dico. Quod igitur ex alijs nobis prodest plurimum, si cum additione maxime honoretur, rectissime honorabitur: & quod secundo loco prodest, secundo honorandum. Atque ita secundum successionis rationem, si unumquodque honores qui deinceps ordine sequuntur nanciscatur, recte utique nanciscetur. MEG. Est ita. A T H E N. Quid porro: an haec quoque a legislatore distribuenda esse dicemus: MEG. Maxime. A T H E N. Vis ne partitionem cunctorum in opera singula & minima quaeque illi relinquamus: Tripartitam uero diuisionem, quoniam & ipsi legum quodammodo studiosi sumus, teneamus, maxima & media & minima inuicem secernentes. MEG. Summopere. A T H E N. Oportere itaque dicimus ciuitatem, quae pro humanis uiribus salua felixque futura sit, recte honores & opprobria distribuere. Recta autem distributio est, ut prima & maxime honoranda censeantur animi bona, si adiuncta illis temperantia sit. Secundo dignitatis gradu corporis bona ponantur. Tertio, externa possessio & pecunia. Haec si quis legislator ciuitasue transgreditur, uel pecuniam praeter ceteris honorando, uel posterius aliquid honore prius collocando, neque sancte, neque ciuilitate faciet. Rata haec nobis habenda: an quomodo: MEG. Prorsus quidem. A T H E N. Haec latius dicere nos induxit Persicae gubernationis consideratio. Inuenimus autem eos peiores adhuc factos esse. Causamque esse dicimus, quia nimium populi libertate sublata, dominandi potestate magis quam oporteret adacta, societatem in ciuitate & amicitiam sustulerunt. Quibus corruptis, principes quoque non subditis ac populo, sed proprio imperio consulunt. Quin etiam saepe exigui sui commodi gratia, funditus euertere ciuitates, gentesque amicas igne absumi non curant. Ita hostiliter & absque misericordia oderunt, & odio similiter habentur. Ac si quando opus sit ut pro eis populi pugnent, nullum rursus commune in ipsis consensum inueniunt, ut uelint ex animo subire pericula, & pro principibus dimicare: sed cum innumeris pene hominibus dominantur, inutiles tamen omnes habent ad bellum, & tanquam hominum indigentes, alios mercede conducunt, per mercenarios extraneosque milites saluos se fore putantes. Praeterea & insanire coguntur: cum re ipsa praedicent nugae esse ea, quae in ciuitate honesta esse & honoranda dicuntur, si ad argentum & aurum conferantur. MEG. Ita sit. A T H E N. Sed de rebus Persarum, quod propter nimiam dominationem seruitutemque non recte modo se habeant, iam satis sit dictum. MEG. Omnino. A T H E N. Atticam deinceps gubernationem similiter percurrere de-

Attica de-
mocratia

mor

mor ad urbem peruenit nostram, neminem Eretrienſium effugiſſe, ſed manibus inuicem milites iunctis, atq; ita uniuerſa regione Eretrienſiū circundata, omnes penitus comprehendiffe. Hic rumor ſeu uerus ſiue non, cum ceteros Græcos, tum uel maxime Athenieſes perterrit. Quibus cum uniuerſam Græciam paſſim legationibus miſſis ad opem ferendam cohortarentur, nemo præter Lacedæmonios auxiliari uoluit. Et iſti quidem ſeu bello quod aduerſus Meſſenen gerebant impediti, ſiue alia quadam cauſa, non enim ſcimus, ſequenti poſt pugnam Marathonicam die opitulaturi uenerunt. Poſt hæc magna in dies parare, multaq; minari rex dicebatur. Interea Darius naturæ conſeſſiſſe nunciatur, ac filius eius atrox iuuenis imperium accepiſſe, nec à cœptis paternis deſiſtere uelle. Cuius apparatus omnes in ſe conuertit Athenieſes propter Marathonicam ſtragem credebant. Porro audientes deſodi Athon, coniungi Hellespontum, claſſis immenſam magnitudinem cumulati, nec mari, nec terra ſalutem ſibi fore putabant: præſertim quia in nullo præſidio conſidebant: quippe qui memoria tenerent, neq; tunc cum primo illorū ingreſſu capti Eretrieſes fuerant, quoniam ſibi opem ferre, & pro eorū ſalute ſubire periculū uoluiffent. Idem igitur tunc terra ſibi euenturū putarunt. Mari uero nullam prorsus ſalutem inueniebant, cum naues plus quàm mille adueherentur. Vnam uero ſalutem quam uis tenuem dubiamq; ſolummodo uidebant. Nam cum reſpicerent quæ antea geſta fuerunt, & quod deſperata ſalute, tamen uicerunt, hac ſpe euecti, in ſeiſiſ ac dijs tantū inuenerunt ſibi refugium fore. Hæc igitur omnia eos maiori inter ſe beneuolentia copularunt, præſens inquam metus, & qui à legibus iam pridem inerat, quem ſeruitutes legibus aſſecuti ſunt. Hunc ſepe pudorem in ſuperioribus nominauimus: cui ſeruire omnes oportere diximus, quicumq; boni futuri ſunt: quo quiſquis afficitur, liber eſt & interitus. Ac niſi præſens ille metus pudori huic iunctus fuiſſet, nunquam ex huiusmodi concurſione illi prouocati & unà conuenientes, deorum templa, maiorum ſepulchra, patriam ipſam, ceterosq; familiares atq; amicos defendiſſent, ut feciſſe narrantur, ſed ſparſi alius aliò abiſſent. MEG. Probe hoſpes, ac ſicut te patriamq; decet, dixiſti. ATHEN. Vera hæc ſunt o Megille. Nam quæ tunc geſta ſunt, ea par eſt tecum, qui parentum naturam ſeruas, referre. Sed & tu & Clinias attente conſiderate, ſi quæ ad legumlationem pertinent, dicimus. Neq; enim confabulandi gratia hæc enarro. Cuius autem gratia iſta dicam uideate. Vt ſcilicet intelligamus idem nobis ac Perſis quodammodo accidiſſe, dum illi quidem in omnem ſeruitutem plebem traherent, nos contra in meram libertatem. Quomodo uero & quid deinceps dicamus, habita iam uerba & commode dicta quodammodo demonſtrant. MEG. Probe loqueris. Sed conare quod modo dicebas apertius eloqui. ATHEN. Faciã. Non erat o amici apud nos ex ueteribus legibus alicuius rei plebs domina, ſed ſponte quodammodo legibus ſeruebat. MEG. Quibus legibus? ATHEN. Illis inquam quæ de muſica poſitæ fuerunt, ut quo pacto libertas hæc nimia iam paulatim aucta ſit repetamus. Diſtincta enim nobis tunc per ſpecies & figuras erat muſica. Fuitq; una ſpecies cantus ad deos precibus placandos, quos hymnos uocabant. Huic altera cantus contraria ſpecies. Querulos hos cantus quis maxime appellaret. Alia ſpecies Pæon. Alia Dionyſii generatio, quam Dithyrambū arbitror appellatam. Erat & alia cantus ſpecies, quam leges citharædicas nominabant. His itaq; alijsq; quibusdam lege ſtatutis non licebat alio genere cantus pro alio abuti. Autoritas autem cognoscendi hæc iudicandiq; & damnandi ſi quis contra feciſſet, nec ſibilo, nec ineptis clamoribus multitudinis ut modo tribuebatur: nec rursus laudandi licentia plaudenti ſtrepentiq; turbæ, ſed præſtantibus doctriua uiris erat conſeſſa: dabaturq; iſtis ad finem uſq; magno cum ſilentio audire. Adoleſcentes autem, pædagogi & plebs uniuerſa caſtigatone uirgæ admonebantur. Hæc cū ita ordine fierent, multitudo ciuium libenter parebat, nec audebat tumultuoſe quicquã iudicare. Tempore deinde procedente autores quidem tranſgreſſionis à muſica alienæ, poetæ ipſi fuerunt: qui ingenio quidem ualebant, ſed quod iuſtum atq; legitimum in muſica eſſet, non ſatis obſeruabant, debacchantes utiq; & uoluptati magis quàm oportuerit, indulgentes. Hi ſane & lugubria hymnis, & dithyrambis pæonas cōiunxerunt, Tibiarumq; ſonos & cantus, citharæ cantibus imitati ſunt, omnibus omnia commiſcentes. Qui & præter ſententiam ex inſcitia contra muſicam mentiti ſunt, aſſerentes eam quidem nullam rectam in ſe normam habere, ſed audientis uoluptate, ſiue probus ille uir ſit, ſeu

seu contrā, rectissime iudicari. Cum igitur huiusmodi poemata cōponerēt, & talia uulgo dicerent, iniquum adeo & audax aduersus musicā uulgus hominū reddiderunt, ut se plāne posse sententiā de musica ferre crederet. Hinc spectacula frequenter exclamare cōeperunt, cum silere antea consueuissent, quasi quid pulchrū in Musis, quid nō, acute sentirēt: atq; ita ex optimatū potestate, in prauam theatri potentiā res ipsa desiluit. Si enim popularis potētia solum liberorū hominū extitisset, nullum utiq; magnū incōmodum fuisset. Nunc autē ex musica nobis incepit omnī ad omnia opinio sapientiā, preuaricatioq; secuta est & libertas. Intrepidī em̄ erant, quasi scientes. hęc licentiā impudentiā peperit. Nemo si melioris opinio propter audaciā non timetur, id ipsum penē pernicioſa est impudentiā, quæ à libertate quadam temeraria proficiscit. MEG. Verissima loqueris. ATH. Hanc libertatem ea licentiā sequitur, quæ facit, ne magistratibus subesse uelimus. Ex hac originem habet & illa, per quam patris matrisq; & seniorum seruitutē & præcepta contemnimus. Cumq; prope transgressionis huius extremum simus, legibus quoq; parere recusamus. In ipso autē extremo, iusiurandum, fidem, & omnino deos negligimus. Vnde ad priscam illam tyrannicāq; reuoluti naturam, eadem illa iterum patiemur, duraq; secula rursus degemus, nec malorum finem ullum reperiemus. Sed cur hęc nobis dicta sunt, repetendum mihi uidetur, ut oratio quasi equus retrahatur, ne si os effrenatum habeat, dicendi cōcita impetu, ab asino, ut prouerbio ferunt, excutiatur. Interrogandū est igitur, cuius causa hęc dicta sunt. MEG. Est utiq;. ATH. Hęc ergo illorū gratia diximus. MEG. Quorum? ATH. Diximus. Nempe ad tria quædā esse latori legum respiciendū, ut ciuitas quæ legibus instituitur, libera sit, sibi ipsi amica, & mentē habeat. hęc dicta sunt, an non? MEG. Dicta prorsus. ATH. Propterea duas gubernationū species in mediū adduximus, unam in qua arctissima seruitus, alteram in qua resoluta libertas. Considerauimusq; utra recte gubernaretur. Perspeximus autē mediocritate alteri dominandi, alteri libertatis addita, feliciter nimium utraq; se habuisse: infeliciter uero, cum seruitus in altera, in altera libertas ad extremū usq; peruasit. MEG. Vera narras. ATH. Atqui huius quoq; ipsius gratia Dorici exercitus constitutionem cōsiderauimus, & radices montium Dardani, habitationemq; maritimā, primos præterea illos qui à uastitate diluuij relictī fuerant. horumq; causa de musica, de ebrietate, deq; prioribus etiā habita nobis oratio est. Hęc enim omnia ob eā causam dicta sunt, ut intelligamus quō optime gubernari ciuitas possit, & quo pacto priuatim quisq; optime suam uitam disponat. Si uero quicquam operæ precij fecimus, quænam nobis ipsis aduersus nos ō Megille & Clinia, redargutio erit? CLIN. Ego mihi hospes uidere quædā uideor. Peropportune superiora omnia nobis dicta uidentur. His enim ego quodammodo indigebā. Cōmodumq; ambo, tu dico & Megillus hic, me reperistis. Neq; celabo uos quod mihi accidit. Quasi enim augurio his sermonibus confirmatus sum. Maxima profecto Cretenſium pars coloniā deducere quandam cogitat, ac Gnosii eius rei curam cōmittit. Gnosiorū uero ciuitas mihi alijsq; nouem uiris id mandat curandū. Leges autē ponere iubet, & quæ nobis ex Cretenſibus placeant, & quæ aliunde colligi possint. Edicitq; nobis ne peregrinas leges horreamus, modo probent. Nūc igitur & mihi & uobis hanc gratiā præbeamus. Collectis undiq; legibus, oratione condamus ab initio ciuitatē. Sic enim & illud quod à nobis queritur, diligentius cōsiderabitur, & mihi forsitan disputatio hęc ad futuræ ciuitatis constitutionē conferet. ATHEN. Non bellum indicis ō Clinia. Quare nisi id Megillo incōmodum, mea quidem pro uiribus tibi parata sunt. MEG. Probe dicis, ego quoq; paratus sum. CLIN. Optime ambo dixistis. Quare conandum est primum oratione ciuitatem condere.

ARGUMENTVM MARSILII FICINI IN DIALOGO
quartum de Legibus.

QUARTVS hic dialogus, quæadmodū & tres superiores, ac etiam pars quinti prima, in ipso conditoris legum cōsilio officioq; uersatur. Huius uero consilium circa ciuitatis materiam atque formam. Materiam inquam, situm, et cōpositionem, dispositionēq; urbis. Formam uero modum publicæ gubernationis & ordinem. At quoniam forma hęc formosa esse nunquam potest, nisi ciuium animi sint formosi, idcirco in formandis à tenera etate, perq; omnem uitam suorum ciuium